

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Austrumu partnerība un ES politikas Austrumu dimensija, īpaši pievēršoties ES lauksaimniecības politikai, pārtikas nekaitīgumam, netraucētai tirdzniecībai, plašākai sadarbībai un attīstības palīdzībai un stratēģiskai partnerībai” (izpētes atzinums)

(2011/C 318/03)

Ziņotājs: **Seppo KALLIO**

Nākamā Eiropas Savienības prezidentvalsts Polija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2010. gada 30. novembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Austrumu partnerība un ES politikas Austrumu dimensija, īpaši pievēršoties ES lauksaimniecības politikai, pārtikas nekaitīgumam, netraucētai tirdzniecībai, plašākai sadarbībai un attīstības palīdzībai un stratēģiskai partnerībai”

(izpētes atzinums).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 21. jūnijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 473. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 13. un 14. jūlijā (14. jūlija sēdē), ar 149 balsīm par un 1 balsi pret pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK uzsver, ka partnerības valstu mērķiem un gatavībai veikt politiskās un ekonomiskās reformas ir svarīga nozīme sarunās par asociācijas līgumiem un brīvās tirdzniecības nolīgumiem ar Eiropas Savienību.

1.2. EESK uzskata, ka būtiska nozīme ir tam, cik liela ir partnerības valstu spēja vai politiskā griba veikt ekonomiskās un sociālās reformas, kas vajadzīgas saistībā ar minētajiem nolīgumiem.

1.3. EESK uzskata, ka ir ļoti svarīgi, lai asociācijas un brīvās tirdzniecības nolīgumi būtu vērsti uz partnerības valstu un ES interešu saskaņošanu un lai turpmākais progress sniegtu labumu visām iesaistītajām pusēm.

1.4. Komiteja uzskata, ka ES sarunu stratēģijā ir vairāk jāņem vērā lauksaimniecības nozares stāvoklis un lauksaimniecības politikas nozīme ES un partnervalstu sadarbībā. ES un partnervalstu sadarbības nolīgumos jāparedz konkrētāka loma lauksaimniecības un pārtikas nozarei.

1.5. EESK uzsver, ka platformā par ekonomisko integrāciju un konvergenci ar ES politikas virzieniem joprojām trūkst nostājas lauksaimniecības un lauksaimniecības politikas jomā. Lauksaimniecība, pārtikas ražošana un lauksaimniecības politika ir jāiekļauj starp apspriestajiem jautājumiem.

1.6. EESK pauž stingru pārliecību, ka lauksaimniecība ir partnerības valstu ekonomiskajai, sociālajai un reģionālajai attīstībai

īpaši svarīga nozare. Izvirzīto mērķu sasniegšanai būs nepieciešama sekmīga lauksaimniecības attīstība. Ieguldījumi lauksaimniecībā un nozares attīstībā ir arī svarīgs priekšnoteikums, lai mazinātu nabadzību lauku apvidos.

1.7. EESK uzskata, ka svarīga nozīme ir partnerības valstu lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu konkurētspējas attīstībai, kā arī pārtikas nekaitīguma attīstībai un pārtikas produktu kvalitātes uzlabošanai. PTO nolīguma par sanitāro un fitosanitāro pasākumu piemērošanu (SPS nolīgums) noteikumu un standartu ievērošana ir izrādījusies ievērojama problēma saistībā ar partnerības valstīs ražoto pārtikas produktu piekļuvi tirgiem. Lai pārtika ES tirgos būtu nekaitīga, ir jāievēro kvalitātes kritēriji. Lai pārvarētu šīs problēmas, partnerības valstīm ir vajadzīga tehniska un finansiāla palīdzība un konsultācijas.

1.8. Partnerības valstu grūtības izpildīt ES noteiktos SPS pārtikas standartus ir viens no galvenajiem problēmjaucieniem lauksaimniecības produktu tirdzniecības jomā. Tomēr Komisijai pēc iespējas jācenšas sarunās panākt abpusēju atzīšanu gadījumos, kad Austrumu partnerības valstīm jau ir atsevišķi un efektīvi SPS standarti, pat ja tie nav pilnīgi saderīgi. Turklāt Eiropas Savienībai un šīm valstīm pēc iespējas jāraugās, lai tad, kad stāsies spēkā padziļināti un visaptveroši brīvās tirdzniecības nolīgumi (DCFTA), trešo valstu pusēm nebūtu iespējas Eiropas Savienībā negodīgā ceļā importēt nelegālus vai standartiem neatbilstošus pārtikas produktus vai citus produktus, kas apdraud cilvēkus, dzīvniekus un augus. EESK ierosina SPS jautājumu izdalīt kā jaunu īpašu punktu vadinātajā ietvaros.

1.9. EESK uzsver, ka pārejai uz tirgus ekonomiku ir nepieciešams mainīt domāšanas veidu, tiesību aktu izstrādi un institucionālās struktūras, kā arī plašs tehniskais nodrošinājums, lai pielāgotu primārās ražošanas, pārstrādes un ārējās tirdzniecības metodes un praksi.

1.10. Komiteja uzskata, ka jāpastiprina sadarbība, īpaši apmācības un pētniecības jomās, kurās kopīgiem pētniecības projektiem, apmeklējumiem un semināriem ir svarīga nozīme, veidojot savstarpēju izpratni un darbības modeļus.

1.11. EESK arī uzsver, ka ES un partnerības valstis ir kopīgi ieinteresētas novērst mēslošanas līdzekļu un pesticīdu kaitīgo ietekmi uz vidi gan augsnes, gan ūdens sistēmās. Arī barības vielu ciklu nodrošināšana ir svarīgs attīstības mērķis.

1.12. EESK uzskata, ka lauksaimniecības attīstībai ļoti svarīga ir arī ES un partnervalstu sadarbība enerģētikas jomā.

1.13. EESK uzsver, ka Starptautiskās darba organizācijas (SDO) apstiprināto nodarbinātības pamattiesību ievērošana ir viens no galvenajiem cilvēktiesību ievērošanas elementiem. Ir svarīgi, lai padziļinātā un visapverošajā brīvās tirdzniecības zonā, kas izveidota starp ES un partnervalstīm, tiktu ievēroti starptautiski atzītie nodarbinātības standarti.

1.14. EESK uzskata, ka ir vajadzīgs ievērojams papildu atbalsts pārtikas nozares organizācijām Austrumu partnerības valstīs. Šīs organizācijas plaši jāiesaista pilsoniskās sabiedrības forumā. Tas arī nozīmē lielāku EESK lomu un līdzsvarotu dalību šajā svarīgajā tās pārstāvēto organizāciju darbā.

1.15. EESK uzskata, ka ES un partnerības valstu valdībām jāatbalsta un jāveicina organizāciju veiktspējas palielināšana un līdzdalība Austrumu partnerības stratēģijas izstrādē un procesu attīstībā, lai brīva pilsoniskā sabiedrība var dot nozīmīgu ieguldījumu sadarbībai lauksaimniecības attīstības jomā.

2. Vispārīga informācija

2.1. Eiropas Savienība ir ieinteresēta nodrošināt stabilitāti, labāku pārvaldību un ekonomikas attīstību pie savām austrumu robežām. Eiropas kaimiņattiecību politika ir sekmējusi ciešākas attiecības starp ES un tās kaimiņvalstīm. Austrumu partnerības politikai, kas apstiprināta Prāgā 2009. gadā, vajadzētu iet tālāk. Mūsu partneri⁽¹⁾ Austrumeiropā un Dienvidkaukāzā vēlas stiprināt attiecības ar Eiropas Savienību. ES noteikti atbalsta šo valstu centienus tuvināties ES. Būtiskas reformas tiek ievērojami atbalstītas, izmantojot Austrumu partnerību, kas ir Eiropas kaimiņattiecību politikas sastāvdaļa, jo partnerības valstīm patlaban grūtības sagādā būtiski trūkumi, kas saistīti ar politiskajiem mērķiem un demokrātijas praktisko īstenošanu.

⁽¹⁾ Austrumu partneri ir Austrumeiropa un Dienvidkaukāza valstis, uz kurām attiecināta Eiropas kaimiņattiecību politika – Armēnija, Azerbaidžāna, Gruzija, Moldovas Republika, Ukraina un Baltkrievija. COM(2008) 823 galīgā redakcija, Komisijas paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam par Austrumu partnerību.

2.2. Eiropadomes deklarācijā⁽²⁾ minēts, ka Austrumu partnerība ievērojami sekmēs ES politiku attiecībā uz Austrumu kaimiņvalstīm un partnerības valstīm, lai radītu nosacījumus politiskai asociācijai un turpmākai ekonomiskai integrācijai starp Eiropas Savienību un tās Austrumu partneriem.

2.3. Divpusējo sarunu mērķis ir ar ikvienu valsti noslēgt asociācijas nolīgumu, kura galvenais elements ir padziļināta un visaptveroša brīvās tirdzniecības zona (DCFTA⁽³⁾)⁽⁴⁾.

2.4. Partnerības valstu mērķi un politiskā griba noslēgt līgumus ar Eiropas Savienību ir svarīgi sarunu progresam. Īpaši svarīgs ir jautājums par to, cik lielā mērā partnerības valstīm ir spējas vai politiskā griba veikt ekonomiskās un sociālās reformas, kas vajadzīgas saistībā ar minētajiem nolīgumiem.

2.5. Partnerības valstis Prāgas deklarācijā ir apņēmušās sekmēt politiskas un ekonomiskas reformas. Svarīga nozīme ir demokrātijai, labai pārvaldībai un tiesiskuma veicināšanai, korupcijas izskaušanai, kā arī cilvēktiesību ievērošanai un pilsoniskās sabiedrības līdzdalības nodrošināšanai. Ekonomikas reformu sākumpunkts ir tirgus ekonomikas ieviešana un tiesiskā regulējuma saskaņošana ar ES tiesību aktiem⁽⁵⁾.

2.6. Austrumu partnerības daudzpusējā ievirze papildina divpusējās attiecības, izveidojot sadarbību, atvērtu dialogu un paraugprakses un pieredzes apmaiņu. Sadarbības attīstība ir balstīta uz tematiskiem forumiem un konkrētām pamatiniciatīvām⁽⁶⁾, kā arī ar pilsoniskās sabiedrības forumu⁽⁷⁾. Lauksaimniecības nozares un lauksaimniecības politikas konverģencei pievēršas Ekonomiskās integrācijas forums. Lauksaimniecībai un lauksaimniecības politikai līdz šim nav bijusi nekāda loma. Tās ir jāiekļauj starp apspriežamajiem jautājumiem.

⁽²⁾ Eiropas Savienības Padome: Eiropadomes deklarācija par Austrumu partnerību, Briselē, 2009. gada 20. martā, 7880/09, CONCL 1.

⁽³⁾ DCFTA — *Deep and Comprehensive Free Trade Area*.

⁽⁴⁾ Alexander Duleba & Vladimir Bilcik: *Toward a Strategic Regional Framework for the EU Eastern Policy, Searching for Synergies between the Eastern Partnership and the Partnership for Modernization with Russia*, Bratislava 2010.

⁽⁵⁾ Eiropas Savienības Padome: Prezidentvalsts secinājumi, Eiropadomes sanāksme 2009. gada 19.–20. martā Briselē, 7880/09, CONCL 1.

⁽⁶⁾ Pamatiniciatīvas ir šādas (http://www.eeas.europa.eu/eastern/initiatives/index_en.htm):

- a) integrētas robežu pārvaldības programma;
- b) mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) pamatiniciatīva;
- c) reģionālie enerģijas tirgi un energoefektivitāte;
- d) pamatiniciatīva saistībā ar dabas un cilvēku darbības radītu katastrofu novēršanu, sagatavošanos tām un reaģēšanu uz tām;
- e) pamatiniciatīva labas vides pārvaldības veicināšanai;
- f) energoapgādes dažādošana; Dienvidu koridors.

⁽⁷⁾ Austrumu partnerības īstenošana: ziņojums ārlietu ministru sanāksmei, 2010. gada 13. decembris.

2.7. Lauksaimniecība un pārtikas ražošana ir īpaši svarīgas nozares visās Austrumu partnerības valstīs. To īpatsvars IKP ir augsts, un tajās ir nodarbināts liels cilvēku skaits. Spēcīga lauksaimniecības un pārtikas ražošanas izaugsme ir priekšnoteikums ekonomikas izaugsmei kopumā un vienlaicīgai nabadzības samazināšanai.

2.8. Šajā atzinumā

- a) uzsvērta nepieciešamība konkretizēt ES stratēģiju attiecībā uz Austrumu partnerības valstīm, tostarp lauksaimniecības politikas jomā,
- b) aplūkoti lauksaimniecības nozarē īstenotie vai notiekošie projekti, kas vērsti uz Austrumu partnerības mērķu sasniegšanu, un
- c) vērš uzmanību uz to, ka lauksaimniecības jautājumi ir saistīti ar daudzām ES politikas jomām un to mērķiem partnerattiecību politikas ietvaros.

2.9. EESK ierosina ES sarunu stratēģijā ņemt vērā lauksaimniecības politikas nozīmi ES un partnervalstu sadarbībā un lauksaimniecības nozares vietu partnerības valstu īstenotajā attīstības politikā.

2.10. Partnerības valstis ir nozīmīgas graudu, lopkopības produktu, dārzeņu un sakņu, kā arī augļu un vīnogu ražotājas. Ukraina ir viena no svarīgākajām graudu ražotājām visā pasaulē. 2008. gadā tā bija astotā lielākā ražotāja un septītā lielākā eksportētāja. Kaut gan produktivitāte uzlabojas, ikgadējās ražas apjomu varētu ievērojami palielināt. Ikgadējā raža Ukrainā ir 40–50 milj. tonnu, savukārt pārējo piecu partnerības valstu ikgadējā graudu raža kopumā veido aptuveni 15 miljonus tonnu.

2.11. ES-27 ir lielākais Ukrainas, Armēnijas, Azerbaidžānas, Gruzijas un Moldovas⁽⁸⁾ tirdzniecības partneris un otrais lielākais Baltkrievijas tirdzniecības partneris⁽⁹⁾. Vairāk nekā puse eksporta no Moldovas un gandrīz 50 % eksporta no Armēnijas un Azerbaidžānas iet uz ES valstīm. Turklāt lauksaimniecības produktiem ir ļoti liela nozīme Austrumu partnerības valstu tirdzniecībā ar ES.

3. Lauksaimniecības un lauksaimniecības politikas stratēģiskie elementi

3.1. EESK uzsver, ka lauksaimniecība ir partnerības valstu ekonomiskajai, sociālajai un reģionālajai attīstībai īpaši svarīga nozare. Pārtikas nekaitīguma uzlabošana ir arī viens no svarīgākajiem šo valstu sociālajiem mērķiem. Sevišķi nepieciešamas ir tehnoloģijas un ražošanas, apstrādes un tirgdarbības prasmes. Vēl viens partnerības valstu mērķis ir paaugstināt lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu kvalitāti un konkurētspēju.

3.1.1. Vēl viens stratēģisks elements, kas jāapsver, ir lauku attīstības politika kā KLP otrais pīlārs, kas ļauj izmantot ES līdzekļus, lai uzlabotu lauku apvidu un iedzīvotāju ekonomisko un sociālo stāvokli. Tas ir ne tikai jautājums par lauksaimnieciskās ražošanas atbilstību ES prasībām, bet arī par darba vietu un dzīves apstākļu saglabāšanu lauku apvidos saskaņā ar vietējo kultūru un vides pasākumiem, lai nodrošinātu ilgtspējīgu lauku attīstību.

3.2. Eiropas Savienība ar savu tirgu, kurā ir 500 miljoni patērētāju, ir pirkspējas ziņā lielākā pasaules tirdzniecības zona. Tirgu tuvums ļauj partnerības valstīm un ES palielināt tirdzniecības apjomu un tādējādi sekmēt ekonomikas izaugsmi.

3.3. ES lauksaimniecības un tirdzniecības politikas mērķis ir nodrošināt pārtikas tirgus stabilitāti mainīgos apstākļos. Īstenotajai politikai būtu jānodrošina augstas kvalitātes produkti par taisnīgām cenām Eiropas patērētājiem. Ir svarīgi, lai šī politika radītu stabilitāti tirgos, nodrošinot patērētāju vajadzības un vienlaikus garantējot taisnīgus ienākumus lauksaimniekiem.

3.4. Pārtikas nekaitīguma nodrošināšana ir viens no ES lauksaimniecības un pārtikas nozares galvenajiem mērķiem. Dzīvnieku un augu slimību profilaksei, kā arī veselībai kaitīgo atlikumu stingrai uzraudzībai jānodrošina, ka pārtikas produkti ir droši patērētājiem. Šie robežkontroles pasākumi attiecas arī uz pārtikas produktiem, ko ievieš ES no partnervalstīm.

3.5. EESK uzskata, ka ir ļoti svarīgi, lai asociācijas un brīvās tirdzniecības nolīgumi būtu vērsti uz partnerības valstu un ES interešu saskaņošanu un lai turpmākais progress tādējādi sniegtu labumu visām iesaistītajām pusēm.

4. Sākumpunkti brīvās tirdzniecības sarunām un galvenie jautājumi

4.1. Sarunas par brīvās tirdzniecības zonu aptver plašu ar tirdzniecību saistītu jautājumu loku: tarifi, pakalpojumi, muitas formalitātes, PTO nolīguma par sanitāro un fitosanitāro pasākumu piemērošanu (SPS nolīgums) noteikumi un standarti, publiskais iepirkums, ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, tirdzniecības aizsardzības instrumenti un tehniski robežu aizsardzības jautājumi⁽¹⁰⁾.

4.2. Sarunas ar Ukrainu par padziļinātu un visaptverošu brīvās tirdzniecības zonu (DCFTA) intensīvi turpinās jau divus gadus. Sarunas sākas pēc Ukrainas oficiālas kļūšanas par PTO dalībnieci 2008. gadā⁽¹¹⁾. Šajās sarunās vēl ir vajadzīgs izrāviens, taču šo mērķi varētu sasniegt 2011. gadā.

⁽⁸⁾ EK Tirdzniecības ĢD statistika.

⁽⁹⁾ Eiropas Komisija: tirdzniecība, divpusējās attiecības, valstis, Baltkrievija.

⁽¹⁰⁾ Sk. 6. zemsvītras piezīmi.

⁽¹¹⁾ Ceturtais kopīgais progressa ziņojums: Sarunas par ES un Ukrainas asociācijas nolīgumu, Kijeva, 2010. gada 4.–8. novembris.

4.3. Līdzvērtīgu sarunu uzsākšanai par brīvās tirdzniecības zonu ir vajadzīga dalība PTO. Patlaban tiek īstenoti centieni pēc iespējas drīzākā laikā uzsākt sarunas ar Moldovu, Armēniju un Gruziju. Moldova ir paudusi vēlmi, lai sarunas noritētu visnotaļ ātri.

4.4. Azerbaidžāna vēl nav PTO dalībvalsts, kas nozīmē, ka brīvās tirdzniecības sarunas vēl nevar sākties. Turklāt trūkst politisko nosacījumu arī brīvās tirdzniecības sarunām ar Baltkrieviju.

4.5. Ir konstatēs, ka atbilstība PTO nolīguma par sanitāro un fitosanitāro pasākumu piemērošanu (SPS nolīguma) noteikumiem ir ievērojama problēma saistībā ar partnerības valstīs ražoto pārtikas produktu piekļuvi tirgiem. Lai izpildītu PTO nolīguma par sanitāro un fitosanitāro pasākumu piemērošanu (SPS nolīguma) un citu ES vides un veselības standartu prasības, Ukrainai un citām partnerības valstīm jāveic ievērojami attīstības pasākumi. Tādēļ partnerības valstīm ir vajadzīga tehniska un finansiāla palīdzība un konsultācijas.

5. Lauksaimniecības nozares attīstība partnerības valstīs

5.1. Austrumu partnerības programma, par ko panākta vienošanās Prāgā 2009. gada 7. maijā, paceļ ES un sešu partnerības valstu sadarbību jaunā līmenī. ES ir paredzējusi 600 miljonus EUR sadarbībai laikposmā no 2010. līdz 2013. gadam. Finansējums tiek nodrošināts, izmantojot Eiropas kaimiņattiecību politikas un partnerības instrumentu (EKPI) ⁽¹²⁾.

5.2. Laikposmā no 2007. līdz 2011. gadam ir izvērtēti 10–12 konkrēti projekti, ar kuriem attīstīta lauksaimniecību un veicina pārtikas nekaitīgumu ⁽¹³⁾. Daudzi projekti ir bijuši nelieli. Lielākais projekts bija saistīts ar Moldovas vīna ražošanas attīstību. Tas finansēts kopīgi ar Eiropas Investīciju banku. Projekts uzsākts 2010. gadā.

5.3. Apmēram puse projektu ir vērtēti uz pārtikas nekaitīguma uzlabošanu partnerības valstīs, cita starpā attīstot zinātību SPS darbības jomā. Vairāki projekti ir vērtēti uz lauksaimniecības plānošanas un pārvaldības attīstību. 2009. gadā Gruzijai piešķirti gandrīz 2 miljoni EUR, lai uzlabotu pārtikas nekaitīgumu riskam pakļautiem bērniem.

5.4. Asociācijas sarunās ar Ukrainu abas puses cita starpā uzsvērušas, ka ir svarīgi veicināt lauksaimnieciskās ražošanas konkurētspēju, kā arī nepieciešamību ņemt vērā pārtikas kvalitātes aspektus ⁽¹⁴⁾. Praktiski ES atbalsts šajā nozarē būtu jānovirza uz iestāžu attīstību, konsultēšanu un apmācību.

5.5. Praksē ir pierādījies, ka partnerības valstīm jāiziet ilgstošs process, lai pārietu no plānveida ekonomikas uz tirgus ekonomiku. Ir vajadzīgas pūles, lai veicinātu šo procesu, un tam ir jāpievērš pienācīga uzmanība. Ir jāmaina domāšanas veids, un šādas pārejas īstenošanai ir vajadzīga attīstība tiesību aktu izstrādes jomā un iestāžu veidošanā, kā arī tehniskas iespējas pielāgot primārās ražošanas, pārstrādes un ārējās tirdzniecības metodes un praksi. Partnerības sadarbības un ES programmām ir jārada apstākļi lauksaimniecības sadarbības dažādošanai un tirdzniecības nosacījumu uzlabošanai.

5.6. ES un partnerības valstīm kā attīstības mērķi ir izvirzīti konkrēti jautājumi, kas ir izrādījušies izšķirīgi divpusējās sarunās. Šajās jomās iezīmētie temati un jautājumi ir pazīstami kā pamatiniciatīvas. Tā kā grūtības izpildīt ES PTO nolīguma par sanitāro un fitosanitāro pasākumu piemērošanu (SPS nolīgums) noteikumus un standartus ir viens no galvenajiem problēmjautājumiem lauksaimniecības produktu tirdzniecības jomā, šis jautājums būtu iekļaujams attiecīgajās pamatiniciatīvās.

6. Vides faktoru un sociālās ietekmes novērtēšana

6.1. Lauksaimnieciskajai ražošanai un pārtikas rūpniecībai ir ievērojama ietekme uz apkārtējo vidi. Audzēšanas metožu izvēle ietekmē augsnes kvalitāti un, jo īpaši, virszemes ūdeņus un gruntsūdeņus. ES un partnerības valstīs ir kopīgi ieinteresētas novērst mēslošanas līdzekļu un pesticīdu kaitīgo ietekmi uz vidi gan augsnes, gan ūdens sistēmās. Arī barības vielu cikla nodrošināšana ir svarīgs attīstības mērķis.

6.2. Norises pasaules enerģijas tirgos un enerģijas pārvaldības jomā katrā valstī ir svarīgs lauksaimnieciskās ražošanas attīstības un panākumu faktors. Produktivitāte ir atkarīga no enerģiju saturošu resursu, piemēram, mēslošanas līdzekļu, pieejamības un cenām. Tajā pašā laikā atjaunojamās enerģijas ražošana ietekmē pārtikas cenas, jo dažus bioenerģijas veidus var ražot lauksaimniecības platībās. ES un partnerības valstu divpusējā sadarbība starp enerģētikas jomā ir ļoti svarīga arī lauksaimniecības attīstībai.

6.3. Eiropas Savienības un partnerības valstu attiecībās būtu jāņem vērā lauksaimniecības nozares nozīme lauku attīstībā partnerības valstīs. Ja reģionālā attīstība nebūs labvēlīga, nabadzības atšķirības starp dažādiem reģioniem sasniegs kritisku līmeni.

6.4. Starptautiskās darba organizācijas (SDO) apstiprināto nodarbinātības pamattiesību ievērošana ir viens no galvenajiem cilvēktiesību ievērošanas elementiem. Ir svarīgi, lai ES un partnerības valstu brīvās tirdzniecības nolīgumos tiktu ievēroti minētie nodarbinātības standarti.

⁽¹²⁾ Eiropas Komisijas Ārējo attiecību ģenerāldirektorāts, Eiropas kaimiņattiecību politika; Ceļvedis finansēšanai Austrumu partnerības ietvaros, 2010. gada 24. septembris.

⁽¹³⁾ EAP Kopiena, www.easternpartnership.org.

⁽¹⁴⁾ Eiropas Komisija — Ārējo attiecību ĢD: prioritāro jomu saraksts attiecībā uz ES un Ukrainas asociācijas programmu 2010. gadam.

7. Administratīvās sadarbības un citu sadarbības formu attīstība

7.1. Lai īstenotu Austrumu partnerību, asociācijas nolīgumus, padziļinātu un visaptverošu brīvās tirdzniecības zonu un citas sadarbības formas, ir vajadzīga būtiska mijiedarbība un sadarbība starp politisko lēmumu pieņēmējiem, iestādēm un ekspertiem, kā arī starptautiskajām organizācijām, nemaz nerunājot par sociāli ekonomiskajām un pilsoniskās sabiedrības organizācijām. Tas būtu jāņem vērā Austrumu partnerības programmas īstenošanā.

7.2. ES un partnervalstu iedzīvotāju, jo īpaši jauniešu, savstarpēji kontakti jāatzīst par pārmaiņas veicinošu faktoru. ES ir atzinusi sadarbību kultūras jomā un starpkultūru dialogu par ārpolitikas neatņemamu sastāvdaļu⁽¹⁵⁾.

7.3. Jāpastiprina sadarbība, īpaši apmācības un pētniecības jomās, kurās, veidojot savstarpēju izpratni un darbības modeļus, liela nozīme ir kopīgiem pētniecības projektiem, apmeklējumiem un semināriem.

8. Organizāciju lomas un nozīmes palielināšana

8.1. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš pilsoniskās sabiedrības organizāciju līdzdalībai sadarbībā starp ES un partnervalstīm. EESK ierosina atbalstīt pilsoniskās sabiedrības organizāciju darbības turpmāko attīstību un stiprināt Austrumu partnerības pilsoniskās sabiedrības forumu.

8.2. Austrumu partnerības valstu pilsoniskās sabiedrības loma un līdzdalība līdz šim ir bijusi vāja. Lai attīstītu demokrātiju, svarīgi ir pastiprināt brīvo organizāciju lomu. EESK jau

izstrādājusi atzinumus par šādu organizāciju un pilsoniskās sabiedrības lomas pastiprināšanu un atbalstīšanu attiecīgajās valstīs. Komiteja ir izstrādājusi atzinumu par šo tematu⁽¹⁶⁾ Čehijas prezidentūras laikā 2009. gada pavasarī.

8.3. Pilsoniskās sabiedrības līdzdalība līdz šim ir bijusi pārāk ierobežota un vāji organizēta. Viens no Austrumu partnerības politikas galvenajiem elementiem ir vadlīnijas un atbalsts plašam organizāciju lokam, lai šīs organizācijas varētu sniegt ievērojamu pievienoto vērtību, uzlabojot un veicinot sadarbību starp ES un partnervalstīm.

8.4. Arī lauksaimniecības nozarē darbojošos organizāciju pozīcijas un spējas ir relatīvi vājas. Lai attīstītu rūpniecību un stiprinātu ES sadarbību, lauksaimniecības sektora organizācijas jāattīsta, uzlabojot apmācību un veicinot prasmes gan valstu līmenī, gan saistībā ar ES un īstenojot Austrumu partnerību.

8.5. Lai veicinātu Austrumu partnerības programmas īstenošanu, lauksaimniecības un pārtikas nozares organizācijām jāveic daudz plašāka loma dažādos procesa posmos. Pārtikas apgādes ķēdes sarežģītība rada papildu problēmas darba ņēmējiem, rūpniecībai, pētniecībai, vadībai un pārvaldībai, kā arī ražotājiem. Atbalsts visu minēto pušu veiktajai darbībai un organizāciju spējas palielināšana ir pamatnosacījumi, lai nodrošinātu, ka partnerības valstu un ES sadarbība lauksaimniecības jomā spēj panākt ilgtspējīgus rezultātus, kas dod abpusēju labumu. Īpaši svarīgi ir pastiprināt kopīgos pasākumus starp EESK, ES līmeņa organizācijām un valstu organizācijām.

Briselē, 2011. gada 14. jūlijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON

⁽¹⁵⁾ Sk. 2. zemsvītras piezīmi.

⁽¹⁶⁾ OV C 277, 17.11.2009., 30.–36. lpp., "Pilsoniskās sabiedrības līdzdalība Austrumu partnerībā".